

lentum accusare, et ut invasorem, per iudicium legibus abdicare.

V. ¹ Vt si aliqua pars de aliquo loco tempore romanorum remota est, ita persistat.

Si quodcumque ante adventum gotorum de aliquo fundi iure remotum est, et ad aliquam possessionem, aut venditione, aut donatione, aut divisione, aut aliqua transactione translatum est; id in eius fundi, ad quem a romanis antiquitus probatur adiunctum, iure ² consistat. Quum au-

tem proprietas fundi nullis certissimis signis, aut limitibus probatur, quid debeat observari, eligit inspectio iudicantium, quos partium consensus elegerit: ita ut iudex quos certiores agnoverit vel seniores, faciat eos sacramenta præbere, quod terminos absque ulla fraude monstraverint, et tamen nullus novum terminum sine consortis præsentia, aut sine inspectore constitutat. Quod si forsitan liber hoc fecerit, damnum pervasionis accipiat ³, quod legibus continetur. Si vero id servus admiserit domino nesciente, ducenta flagella publice extensus accipiat, et nullum ex hoc præiudicium domino computetur.

LIBER XI.

De ægrotis atque mortuis, et transmarinis negotiatoribus⁴.

I. TITVLVS DE MEDICIS ET ÆGROTIS.

I. Ne absentibus propinquis mulierem medicus flebotomare præsumat.

II. Ne medicus custodia retentos visitare præsumat.

III. Si medicus pro ægritudine ad placitum expectetur.

IV. Si ad placitum susceptus moriatur infir-

mus.

V. Si de oculis medicus hypocisma tollat.

VI. Si per flebotomum ingenuus sive servus mortem incurrat.

VII. De mercede discipuli.

VIII. Ne indiscusus medicus custodia deparetur.

I. ⁶ Ne absentibus propinquis mulierem medicus flebotomare præsumat.

Nullus medicus ⁷ sine præsentia patris, matris, fratris ⁸, filii aut avunculi ⁹, vel cuiuscumque propinquai mulierem ingenuam flebotomare præsumat, excepto si necessitas emerseit ægritudinis; ubi etiam contingat supradictas personas minime adesse, tunc aut coram vicinis honestis, aut coram servis et ancillis idoneis, secundum qualitatem ægritudinis, quæ novit impendat. Quod si ¹⁰ hoc sine prædictis præsumpsiterit, X. ¹¹ solidos propinquis aut marito coactus exsolvat, quia difficillimum nullatenus est, ut sub tali occasione ludibrium interdum ad crescatur.

II. ¹² Ne medicus custodia retentos visitare præsumat.

Nullus medicorum, ubi comites, tribuni, aut villici in custodiā retruduntur, introire præsumat sine custode carceris; ne illi per metum culpæ suæ mortem sibi ab eodem explorent. Nam si

aliquid mortiferum his ab ipsis medicis datum vel indultum fuerit, multum rationibus publicis deperit. Si quis hoc medicorum præsumpsit, sententiam cum ultione percipiatur.

III. ¹³ Si medicus pro ægritudine ad placitum expectetur.

Si quis medicum ad placitum pro infirmo visitando, aut vulnere curando poposcerit; quum viderit medicus vulnus, aut dolores agnoverit, statim sub certo placito cautione emissa infirmum suscipiat.

IV. ¹⁴ Si ad placitum susceptus moriatur infirmus.

Si quis medicus infirmum ad placitum suscepit, cautionis emissio vinculo, infirmum restitutus sanitati; certe si periculum contigerit mortis, mercedem placiti penitus non requirat: nec ulla exinde utriusque parti calumnia moveatur.

¹ Card. y Legion. Antiqua.

² Legion. ita persistat.

³ Complut. incurrat.

⁴ Legion. De ægrotis et medicis, vel mortuorum sepulcris atque negotiatoribus.

⁵ Legion. y Complut. indiscretus, y así en la ley.

⁶ Legion. Nova lex. Card. Antiqua.

⁷ Legion. y Complut. medicus indiscusus.

⁸ Legion. fratris, mariti, &c.

⁹ Toled. got. avi.

¹⁰ Toled. got. Legion. Complut. y Lind. Quod si aliter præsumpsiterit.

¹¹ Toled. got. XX.

¹² Legion. Toled. got. y Card. Antiqua.

¹³ Legion. y Card. Antiqua. Toled. got. Fls. Vamba.

¹⁴ Legion. Toled. got. S. J. R. y Card. Antiqua.

LIB. XI. TITVL. III.

V. ¹ Si de oculis medicus hypochysma ² tollat.

Si quis medicus hypochysm ³ de oculis abstulerit, et ad pristinam sanitatem infirmum reconvenerit, V. solidos pro suo beneficio consequatur.

VI. ⁴ Si per flebotomum ingenuus vel servus mortem incurrat.

Si quis medicus dum flebotomiam exercet, ingenuum debilitaverit, CL. solidos coactus exsolvat. Si vero mortuus fuerit, propinquus continuo tradendus est, ut quod de eo facere vo-

uerint, habeant potestatem. Si vero servum debilitaverit aut occiderit, huiusmodi servum restituat.

VII. ⁵ De mercede discipuli.

Si quis medicus famulum in doctrina suscepit, pro beneficio suo XII. solidos consequatur.

VIII. ⁶ Ne indiscusus medicus custodia deputetur.

Nullus medicum inauditum, excepta homicidii causa, in custodiam tradat ⁷. Pro debito tamen sub fideiussore debet consistere.

II. TITVLVS DE INQVIETVDINE SEPVLRCOV M.

I. De violatoribus sepulcrorum.

II. Si sepulcrum mortui auferatur.

I. ⁸ De violatoribus sepulcrorum.

Si quis sepulcri violator extiterit, aut mortuum expoliaverit, et ei aut ornamenta vel vestimenta abstulerit; si liber hoc fecerit, libram auri coactus exsolvat hæredibus mortui, et quæ abstulit reddat. Quod si hæredes non fuerint, fisco nostro ⁹ cogatur inferre ¹⁰, et præterea C. flagella suscipiat. Servus vero si hoc crimem admiserit, CC. flagella suscipiat, insuper et flammis ardentibus exuratur, redditis nihilominus cunctis quæ visus est abstulisse.

II. ¹¹ Si sepulcrum mortui auferatur.

Si quis mortui sarcophagum abstulerit, dum sibi vult habere remedium, XII. solidos iudice insistente hæredibus mortui cogatur exsolvere. Quod si, domino iubente, servus hoc admiserit, dominus pro servo componere ¹² non moretur. Servus vero si ex sua voluntate hoc admiserit ¹³, centum flagella suscipiat, et quod tulerat, et loco et corpori proprio reformatur.

III. TITVLVS DE TRANSMARINIS NEGOTIATORIBVS.

I. Si transmarini negotiatores rem furtivam vendere detegantur.

II. Vt transmarini negotiatores suis et telonariis, et legibus audiantur.

III. Si transmarinus negotiator mercenarium de locis nostris secum transtulerit.

IV. Si transmarinus negotiator mercenarium pro commercio suscepit.

I. ¹⁴ Si transmarini negotiatores rem furtivam vendere detegantur.

Si quis transmarinus negotiator aurum, argentum, vestimenta vel quælibet ornamenta ¹⁵ provincialibus nostris vendiderit, et competenti pretio fuerint venundata; si furtiva postmodum fuerint adprobata, nullam emptor calumniam pertimescat.

¹ Legion. y Card. Antiqua.

² Legion. Card. Complut. y Lind. hypochysma.

³ Complut. hypochysma. Lind. hypochysma.

⁴ Legion. y Card. Antiqua.

⁵ Toled. got. Legion. y Card. Antiqua.

⁶ Legion. y Card. Antiqua.

⁷ Legion. Complut. y Lind. retrudat.

⁸ Toled. got. y Card. Antiqua.

⁹ Toled. got. fisco nostro persolvat.

¹⁰ Complut. exsolvere.

¹¹ Legion. Antiqua.

¹² Toled. got. componat.

¹³ Toled. got. talia fecerit.

¹⁴ Legion. y S. J. R. Antiqua.

¹⁵ Card. ornamenti aut aliæ rem.

¹⁶ Legion. y Card. Antiqua.

III. ¹ Si transmarinus negotiator mercenarium de locis nostris secum transmulerit.

Nullus transmarinus negotiator de sedibus nostris mercenarium audeat in loca sua transferre. Qui contra hoc venire tentaverit, inferat fisco nostro auri libram unam, et præterea C. flagella suscipiat.

IV. ² Si transmarinus negotiator mercenarium pro commercio suscepitur.

Si quis transmarinus negotiator mercenarium ³ de sedibus nostris pro vegetando commercio suscepitur, det pro beneficio eius solidos III. per annum unum, et nihilominus impleto placito servum domino reformare cogatur. ⁴

LIBER XII.

De removendis pressuris, et omnium hæreticorum omnimodo sectis extinctis.

I. TITVLVS DE TEMPERANDO IVDICIO,
ET REMOVENDA PRESSVRA.

I. *De commonione principis, qua iubetur, ut iudicium temperent iudices.*

II. *Vt nullus ex his, qui populum accipiunt*

potestatem et curam, quoscumque de populis, aut in sumptibus, aut in inductionibus inquietare pertinet.

I. Flavius gloriōsus Cintasvintus
Rex ⁵.

De commonione principis, qua iubetur, ut iudicium temperent iudices.

Qui necessariam culpis hominum severitatem disponimus, convenit ut Deo placita remedia misericordia impendamus. Obtestamur itaque iudices omnes cunctos quibus iudicandi concessa potestas est, et teste virtutum omnipotente domino commonemus ad investigandam quidem rei veritatem in causis omnibus solertes existere, et absque personarum acceptance negotiorum omnium contentiones examinare; circa victimas tamen personas, ac presertim paupertate depresso sevitate legis ⁶ aliquantulum temperare. Nam si in totum iudicii proprietas adtentatur, misericordia proculdubio mansuetudo deseritur.

II. ⁷ *Vt nullus ex his, qui populum accipiunt potestatem et curam, quoscumque de populis, aut in sumptibus, aut in inductionibus inquietare pertinet.*

Omnis quos regni nostri felicitate tuemur, nihil aliud eorum utilitatibus consulentes, momentis omnibus statuimus, nisi ut nullam dispendiorum suspicionem patientur. Quid est enim iustitia tam proximum vel nobis familiare, quam fidelibus manum porrigit, et iuste eos quos regimus, in diversis negotiis adiuvare? Dernentes igitur et huius legis nostræ severitate constituentes iubemus, ut nullis inductionibus, exactionibus, operibus vel angariis comes, vicarius, villicus pro suis utilitatibus populos adgravare præsumant, nec de civitate vel de territorio annonam accipiant. Quia nostra recordatur clementia, quod dum iudices ordinamus, nostra largitatem eis compendia ministramus. Simili auctoritate iubemus rectorem provinciæ, sive comitem patrimonii, aut actores fisci nostri, ut nullam in privatis hominibus habeant potestatem, nullaque eos molestia inquietet. Sed si privatus cum servis fisci nostri habuerit causationem,

¹ Legion. y Complut. Antiqua.

² Legion. y Card. Antiqua.

³ Card. mercenarium servum sponte domini sui de sedibus. Legion. mercenarium de locis pro vegetando in commercio.

⁵ Toled. got. Fls. Rcs. Card. Antiqua. Legion. sin autor ni nota.

⁶ Complut. legalem.

⁷ S. J. R. Recaredus Rex.

actor vel procurator commonitus in iudicio recoris provinciæ, vel iudicis territorii, ubi causa fuerit intromissa, suum repræsentet ¹ minorem, ut discusso negotio districione legali uniuscuiusque emendetur excessus. Et quia dum regali cura actores nostrarum perquireremus provinciarum, compemus quod numerarii vel defensores annua vice mutentur: qua de causa detrimentum nostris non ambigimus populis evenire: ideoque iubemus, ut numerarius vel defensor ³, qui electus ab episcopis vel populis fuerit, commissum peragat officium. Ita tamen ut

dum numerarius vel defensor ordinatur, nullum beneficium iudici dare debeat, nec iudex præsumat ab eis aliquid accipere vel exigere. Quod si quis iudicium hanc nostram transcenderit constitutionem, honore privatus decem libras auri fisco nostro coactus exsolvat. Sacerdotes vero quos divina obtestatione convenimus, si excessus iudicium aut actorum scierint, et ad nostram non retulerint agnitionem, noverint se concilii iudicio esse plectendos, et detimenta, qua pauperes eorum silentio pertulerint, ex eorum rebus illis esse restituenda.

II. TITVLVS DE OMNIVM HÆRETICORVM

ATQVE IVDÆORVM CVNCTIS ERRORIBVS AMPVTATIS.

- I. *Quod post datas fidelibus leges, oportuit infidelibus constitutionem ponere legis.*
- II. *De omnium hæresium erroribus abdicatis.*
- III. *De datis et confirmatis legibus supra iudæorum nequitiam promulgatis.*
- IV. *De cunctis iudæorum erroribus generaliter extirpatis.*
- V. *Ne iudei more suo celebrent pascha.*
- VI. *Ne iudei more suo foedus copulent nuptiale.*
- VII. *Ne iudei carnis faciant circummissionem.*
- VIII. *Ne iudei more suo dijudicent escas.*
- IX. *Ne iudei quæstione christianos inscribant.*
- X. *Ne iudei contra christianos testificantur, et quando ex illis progenitis testificari sit licitum.*
- XI. *Ne iudeus christianum mancipium circum-*

- cidat.*
- XII. *De pena qua perimenda est transgressio iudæorum.*
- XIII. *De mancipiis christianis, quæ a iudeis aut vendita aut libertati tradita esse noscuntur.*
- XIV. *Vt nullis modis iudeis mancipia adherent christiana, et nec in sectam eorum modo quocumque ducantur.*
- XV. *De interdicto omnibus christianis ne quisque iudeum quacumque factio aut favore vindicari vel tueri pertinet.*
- XVI. *Placitum iudeorum in nomine principis factum.*
- XVII. *De iudaizantibus christianis.*
- XVIII. *De perfidia iudeorum.*
- XIX. *De homicidiis.*

I. Flavius gloriōsus Recesvintus
Rex ⁴.

Quod post datas fidelibus leges oportuit infidelibus constitutionem ponere legis.

Hactenus per arduas culparum semitas iudeorum cautos direximus gressus, et per humanæ adinventionis præcipites et immoderatos excessus ordinate gravitatis emisimus cursus. Egitur namque nostram illis intentionem conspicuum est, et dissuadere quod male suastum irrite libet, et prohibere quod turpe est decet, et auferre quod male actum et a decoro honestatis abhorret. Vt enim legalis ordo male conscientiarum sibi mentium abdita penetravit, ita legalis censura et morum prava correxit, et scelerum commissa truncavit. Verum hanc pudicitiam animorum

non egimus alibi quam intra ecclesiam Dei vivi, qui diversitatem simul nationum et hominum unius tunicae immortalitate vestivit, unius etiam sacræ religionis sibi vinculis religavit. Ibi etiam ⁵ licet excellentia nostri vigoris a virtutum Deo fuerit terrenæ gloriæ sublimata culminibus; interdum tamen motu compassionis, interdum acie iudicantis, et peccandi licentiam sollicite vitare curavit, et peruenta delicta modo temperanter diminuendo subtraxit, modo vehementer extirpando conlit; non solum sequens nobilium inlustriumque gentium mores, quæ rationabilibus et modestis legibus ordinare curaverunt inlicitos populorum excessus, sed sanctissimorum quoque patrum toto terrarum orbe felicium, et regulas imitans, et exempla præsumens, quo possit amplitudo nostræ mansuetudinis illorum præceptis velut in forma operis imitationem exprimere actionis; et ex hoc debere cognoscere proximis subiectisque plebi-

cium iudici dare debeat.

⁴ Complut. sin autor ni nota.

⁵ Toled. got. Exegisse.

⁶ Legion. Complut. Toled. got. S. J. R. y Lind. enim.